Στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, με τους μαθητές να βαρυγκωμούν, οι δάσκαλοι έρχονται αντιμέτωποι με τα πολλαπλά ερωτήματα για την αναγκαιότητα της μάθησης των διαφόρων μαθημάτων ή εννοιών.

Γιατί να μάθουμε αυτό;

Σε τι θα μας χρησιμεύσει το συγκεκριμένο μάθημα;

Αυτό κύριε (κυρία) που θα το χρειασθούμε;

Αυτές είναι οι πιο συχνές διατυπώσεις του ίδιου βασικά ερωτήματος. Η απάντηση δεν είναι πάντα εύκολη και γίνεται ακόμα πιο δύσκολη όταν πρέπει να είμαστε πειστικοί χωρίς να γίνουμε μονότονοι.

Ανατρέχοντας στην αρχαιότητα διαπιστώνουμε τη γενική διατύπωση του Αριστοτέλη: «Πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει». [«Όλοι οι άνθρωποι έχουν εκ φύσεως πόθο για τη μάθηση». Αριστοτέλους, *Μετά τα Φυσικά*, 980 α 21]. Τελικά μήπως δεν ισχύει αυτός ο γενικός αφορισμός του Αριστοτέλη;

Σ' αυτό το σημείο έρχεται να ενισχύσει τον προβληματισμό μου η άποψη του Γαληνού: «ἐπειδὰν δὲ γένηται μειράκιον, ἀληθείας τινὰ σχεῖν ἐρωτικὴν μανίαν, ὥσπερ ἐνθουσιῶντα, καὶ μηθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς διαλείπειν σπεύδοντά τε καὶ συντεταμένον ἐκμαθεῖν, ὅσα τοῖς ἐνδοξοτάτοις εἴρηται τῶν παλαιῶν· ἐπειδὰν δ' ἐκμάθῃ, κρίνειν αὐτὰ καὶ βασανίζειν χρόνῳ παμπόλλῳ καὶ σκοπεῖν, πόσα μὲν ὁμολογεῖ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις, πόσα δὲ διαφέρεται, καὶ οὕτω τὰ μὲν αἱρεῖσθαι, τὰ δ' ἀποστρέφεσθαι. τῷ μὲν δὴ τοιούτῳ πάνυ σφόδρα χρησίμους ἤλπικα τοὺς ἡμετέρους ἔσεσθαι λόγους· εἶεν δ' ἂν ὀλίγοι παντάπασιν οὗτοι· τοῖς μὲν ἄλλοις οὕτω γενήσεται τὸ γράμμα περιττόν, ὡς εἰ καὶ μῦθον ὄνῳ τις λέγει». [«Και όταν γίνει έφηβος, πρέπει να ερωτευθεί τρελά την αλήθεια, σα να κατεχόταν από ιερή μανία, και να μη σταματά ούτε μέρα ούτε νύχτα να μαθαίνει με σπουδή και ζήλο όλα όσα είπαν οι πιο ένδοξοι από τους αρχαίους. Και όταν τα μάθει, πρέπει να τα κρίνει και να τα δοκιμάζει πολύ καιρό, εξετάζοντας ποια συμφωνούν με τα προφανή γεγονότα και ποια διαφέρουν, ώστε να υιοθετήσει τα πρώτα και να απορρίψει τα δεύτερα. Ελπίζω πως το έργο μου θα φανεί εξαιρετικά χρήσιμο σε ένα τέτοιο άνθρωπό. Αλλά οι άνθρωποι αυτοί σπανίζουν. Για τους άλλους, το έργο μου είναι περιττό, σαν παραμύθι που το αφηγείται κανείς σε γάιδαρο». Γαληνού, *Περί φυσικών δυνάμεων*, III, 10]

Μήπως σας μπέρδεψα περισσότερο; Τελικά δεν υπάρχει ενδιαφέρον από όλους για γνώση, για μάθηση; Προσπαθώ να δω την άποψη του Γαληνού ως εξειδικευμένη. Θέλω να πιστέψω ότι ο Αριστοτέλης μπορεί να έχει δίκιο αλλά πρέπει να δούμε τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουμε το μάθημα.

Σήμερα η τεχνολογία μας δίνει σημαντικές δυνατότητες. Να τους προσελκύσουμε λοιπόν με την εικόνα, με την αναπαράσταση που μπορεί

να γίνεται σχετικά εύκολα με τους υπολογιστές. Η αισιοδοξία μου αυτή προέρχεται πάλι από το κείμενο του Αριστοτέλη ο οποίος μετά την αφοριστική φράση που είδαμε συνεχίζει: «Σημεῖον δ' ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις· καὶ γὰρ χωρὶς τῆς χρείας ἀγαπῶνται δι' ἑαυτάς, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων. Οὐ γὰρ μόνον ἵνα πράττωμεν, ἀλλὰ καὶ μηδὲν μέλλοντες πράττειν τὸ ὁρᾶν αἱρούμεθα ἀντὶ πάντων ὡς εἰπεῖν τῶν ἄλλων. Αἴτιον δ' ὅτι μάλιστα ποιεῖ γνωρίζειν ἡμᾶς αὕτη τῶν αἰσθήσεων καὶ πολλὰς δηλοῖ διαφοράς». [τεκμήριο αυτού είναι ότι αγαπούν τις αισθήσεις και χωρίς να τις χρειάζεται κανείς αγαπιούνται και περισσότερο η αίσθηση με τους οφθαλμούς. Διότι όχι μόνο για να ενεργούμε, αλλά και όταν δε σκοπεύουμε να κάνουμε κάτι προτιμούμε την όραση από τις άλλες αισθήσεις. Αιτία δε αυτής της προτίμησης είναι ότι αυτή μας παρέχει γνώσεις περισσότερες από τις άλλες αισθήσεις και μας δείχνει πολλές διαφορές μεταξύ των αντικειμένων». Αριστοτέλους, *Μετά τα Φυσικά*, 980 α 22-28]

... ελπίζω πως με την ανάγνωση των παραπάνω να είστε καλύτερα προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσετε την επόμενη φορά το ερώτημα: «...αυτά κύριε (κυρία) που θα τα χρειασθούμε;»
...και θα αντιμετωπίσετε με κατανόηση το μειράκιο που με το αθώο αυτό ερώτημα εμφανίζει ως άχρηστη τη γνώση σας και δυναμιτίζει την αυτοπεποίθεσή[1] σας.

[1] Το κείμενο αυτό είναι αποτέλεσμα, μιας τέτοιας επίθεσης που δέχθηκε ο γράφων. Φυσικά έκανε αυτό που κάνουν όλοι. Το συζήτησα μ' ένα συνάδελφο, τον Φυσικό Παν. Σφύρη που συνεισέφερε με την αρχαιογνωσία του. Ελπίζω και εγώ την επόμενη φορά να αντιμετωπίσω πιο καλά το προβοκατόρικο ερώτημα: *Που θα τα χρειασθούμε όλα αυτά κύριε;*